

ЧАСТИНА ПЕРША

БІБЛІЯ – ДУХОВНА СКАРБНИЦЯ ЛЮДСТВА

У цій частині ви дізнаєтеся:

- чому Біблію називають «найціннішим скарбом»;
- що таке П'ятикнижжя;
- як біблійний Йосип Прекрасний подолав шлях від раба до правої руки єгипетського фараона;
- що проповідував Іоанн Хреститель;
- які чудеса творив Ісус Христос і багато інших цікавих речей.

РОЗДІЛ 1

НАЙЦІННІШИЙ СКАРБ

1. Розгляньте колаж. Визначте на ньому відомі вам біблійні сюжети.
2. Пригадайте, що таке алегорія та як вона використовується в біблійних оповідях.

«Існування Біблії як книги є найбільша користь для всіх людей, що її будь-коли мало людство. Будь-яка спроба применшити значення Біблії є злочин проти людства». Таку оцінку Святому Письму дав знаменитий німецький мислитель Іммануїл Кант (1724–1804), без якого годі й уявити розвиток європейської філософії. Кант добре знався на найкращих книжках свого часу, шанував і цінував їхню мудрість, проте, як бачимо

з його слів, високо над ними ставив християнську «Книгу Книг». В іншому своєму висловлюванні він із захватом стверджував: «Біблія – найцінніший скарб, без якого я був би в жалюгідному становищі. Усі прочитані книжки не дали мені такої розради, яку дало Слово Боже в Біблії». Мільйони християн поділяють цей по-

гляд, знаходячи в Біблії джерело духовної сили, любові та мудрості. З Біблії вони черпають моральні засади, на яких будують своє життя і без яких, згідно з Євангелієм, це життя схоже на будинок, зведений на піску.

Дивовижна сила Біблії проявилася і в історії єврейського народу. У 70-ті роки першого століття нашої ери римляни зруйнували Єрусалим і його серце – Єрусалимський храм. Євреї полишили свою землю й розсіялися по всьому світу, серед інших народів. Без Єрусалимського храму, без власної держави й власного правителя, століттями перебуваючи на чужині, в оточенні інших мов і народів, а нерідко – страждаючи від жорстоких переслідувань, євреї спромоглися зберегти свою релігійну, національну й культурну самобутність. І зберегти цю єдність їм допомогла їхня головна Книга – Старий Заповіт. Невипадково євреїв називають народом Книги. ❖

Біблія складається з двох неоднакових за обсягом частин. Перша, Старий Заповіт, була написана в дохристиянську епоху. Друга частина, Новий Заповіт, створена в перше століття після народження Христа. В основі назви «заповіт» (від давньоєвр. – *союз, угода*) – ідея угоди Бога з людьми. У Старому Заповіті йдеться про союз Бога з єврейським народом, тимчасом як у Новому Заповіті – про союз Бога зі всім людством, досягнутий завдяки Ісусу Христу.

В обох частинах Біблії широко використовується алегорія, яка надає важливого інакомовного змісту сюжетам та образам.

Глибокий алегоричний зміст має історія про те, як Каїн учинив убивство свого брата Авеля. Вона заторкує моральні питання провини та покарання, зради та жертви, добра й зла.

Алегоричною побудовою характеризуються також притчі Ісуса Христа, уміщені в Новому Заповіті. Польові квіти, засохла смоква, занедбане поле – за допомогою таких алегорій Христос пояснював сутність проповідуваного вчення. ❖

Юліус Шнорр фон Карольсфельд.
Про заздрість (Каїн та Авель)

Найвідоміший староукраїнський переклад Святого Письма – Пересопницьке Євангеліє, над створенням якого в 1556–1561 рр. працювали *Михайло Васильович* із Сянока та архімандрит Пересопницького монастиря Григорій у селі Двірці та у Пересопниці на Волині (тепер село Рівненського району Рівненської обл.) У 1991 р. в нашій країні започатковано традицію під час присяги Президента на вірність народові класти цю давню пам'ятку поряд з Конституцією та Актом проголошення незалежності України. Перший повний переклад Біблії сучасною українською мовою здійснили *Пантелеймон Куліш*, *Іван Нечуй-Левицький* та *Іван Пулюй*.

Сторінка з Пересопницького Євангелія

Розмірковуючи над унікальним впливом викладеного в Новому Заповіті вчення Ісуса Христа, історик Філіп Шафф у своїй книзі «Особистість Христа» зазначає:

«Цей Ісус із Назарету, без грошей і без зброї, завоював більше мільйонів, ніж Олександр Македонський, Цезар, (...) Наполеон; без науки і вчення Він пролив більше світла на людські й Божественні предмети, ніж усі філософи та науковці разом узяті; без схоластичного¹ красномовства й не написавши жодного рядка, Він виголошував такі слова Життя, які не виголошував ніхто до і після Нього, і вони мали таку силу дії, якої ніколи не досягав жодний оратор чи поет. Він надихнув на більшу кількість проповідей, промов, суперечок, учених праць, творів мистецтва і хвалебних пісень, ніж ціла армія великих мужів давнини і сучасності».

Перевірте себе

1. Як створювалася Біблія? Що вам відомо про авторів біблійних текстів?
2. Назвіть дві частини, з яких складається Біблія. Що означають їхні назви?
3. Наведіть приклади використання алегорії в біблійних текстах.
4. Хто назвав Біблію «найціннішим духовним скарбом»? Як ви розумієте зміст цього висловлювання?
5. Знайдіть у прочитаному розділі інші висловлювання видатних мислителів та істориків щодо Біблії. Яке з них вас найбільше зацікавило? Чому?
6. Знайдіть в інтернет-мережі висловлювання відомих діячів культури та науки про Біблію. Яке з них вам найбільше сподобалося? Поясніть свій вибір.

¹ *Схоластичний* – від слова «схоластика», що позначає знання, відірвані від життя.

РОЗДІЛ 2

СИЛА ПРОЦЕННЯ Й ПРИМИРЕННЯ: БІБЛІЙНА ІСТОРІЯ ЙОСИПА ПРЕКРАСНОГО

Під час читання переказу біблійної оповіді зверніть увагу на те, завдяки яким вчинкам і моральним якостям Йосип став першим сановником Єгипту.

Старий Заповіт відкривається *П'ятикнижжям* пророка Мойсея. Перша з цих п'ятьох Книг називається *Буття*. У ній ідеться про створення світу й перших людей, про їхнє гріхопадіння та вигнання з Раю, про Всесвітній потоп і повіряння єврейського народу на чужині. Завершується ця частина яскравою історією Йосипа Прекрасного, яка вже багато століть зворушує і надихає читачів.

Ця історія бере початок в історії Йосипового батька – Якова, якого Бог назвав Ізраїлем і щедро благословив. Згідно зі звичаями того часу, у Якова було дві дружини: Лія, якої він не любив, і Рахіль, яку він щиро кохав. Усього від дружин і наложниць у нього було дванадцять синів, але від Рахілі лише два – Йосип і Веніамін. Яків піклувався про всіх своїх дітей, але понад усіх любив Йосипа – слухняного, щирого й розумного. На знак особливої любові Яків справив йому гарний барвистий одяг. Брати заздрили Йосипу, і їхня ненависть до нього із часом лише зростала.

Одного разу брати погнали отари випасатися далеко від батьківської оселі. Батько послав Йосипа відвідати їх. Та щойно вони побачили юнака в подарованому батьком чудовому квітчастому вбранні, як в їхніх серцях з новою силою закипіла ненависть, і вони вирішили вбити Йосипа. Намагаючись урятувати Йосипа, старший брат Рувим переконав братів кинути його в яму. Саме тоді через цю місцевість ішов караван чужоземних купців, і брати продали їм Йосипа в рабство. Потім вони поділили отримані за Йосипа гроші та забруднили його вбрання кров'ю зарізаного козеняти, аби переконати батька в тому, що Йосипа розірвали дикі звірі. Страшна новина розбила батькові серце. У великому горі Яків розірвав на собі одяг (так, за давньою традицією, євреї уви-

Йосип керує Єгиптом.
Мініатюра. XV ст.